

AUSTIN

# Különc közösségek

SIMOR ESZTER

**EMBERJOGI AKTIVISTÁK, MOTIVÁCIÓS TRÉNEREK RAJONGÓI, ONLINE MÉM-SZÖRNY KÖVETŐI. A MODERN EMBER MAGÁNYOS, KÖZÖSSÉGRE VÁGYIK, BÁRMI ÁRON.**

Maradjon ez a város mindig furcsa – ez a *South by Southwest* fesztiválnak helyet adó Austin jelmondata. A város nem egyszerűen csak büszke kulturális életére, de kérkedik különtségével (látványosságai közé tartozik a „Szemét Katedrális” és a graffiti labirintus). A „tartsuk meg Austint furcsának” valóságos mozgalommá nőtte ki magát és jól kifejezi a helyiek rezisztenciáját a fősodorról szemben.

A filmes, interaktív média és zenei programból felépülő kulturális esemény – melyen előadókként Obama elnök és a first lady is részt vettek – idén ünnepelte fennállásának 30. évfordulóját.

## LEGYÉL FURCSA

A filmes program egyik legjobban várt eseménye a nyitófilm, Richard Linklater *Everybody Wants Some!!* című munkája volt. Egy igazi texasihoz méltón, cowboy ingben megjelenő Linklater a város nagy büszkesége: ő ugyanis Hollywood vagy Los Angeles helyett Austinban csinált karriert. Legutóbbi nagysikerű filmes kísérlete a *Srácok* után az *Everybody Wants Some!!* – lazán egymáshoz illesztett buli-jeleneteivel – a szélesebb közönségnek szánt darab. A rendező a filmet az 1993-as *Töketlen idők* „spirituális folytatásaként” írta le. A korábbi film tinédzser főszereplői a gimnázium befejezését ünneplik az 1970-es évek végén, míg az új film pár évvel később, a 80-as évek elején játszódik, egy csapatnyi baseball-játékos fiatal kezdi a főiskolát Texasban. Az önéletrajzi ihletésű és nosztalgijával átítatott vígjáték Linklater régóta dédelgetett projektje volt; furcsa is, hogy már befutott és tapasztalt rendezőként készített „fősulis” filmet. Az austini mottó szinte szó szerint hangzik el a filmben:

„legyél csak furcsa” tanácsolja a baseball-csapat külön tagja a külsejében is a fiatal Linklaterre emlékeztető Blake Jenner által megformált főhősnek.

Jake Gyllenhaal előszeretettel játszik külön karaktereket. Jean-Marc Vallée *Rombolás (Demolition)* című filmjében a felesége halálát gyászolni képtelen figurát alakít, akinek mindent le kell rombolnia ahhoz, hogy újra kezdhesse az életét. A forgatókönyvet jegyző Bryan Sipe elmondta, hogy a film ötlete saját élményből született: fiatalként épületek lebontásán dolgozott. A metaforáktól terhes filmet Gyllenhaal alakítása miatt érdemes megnézni: egyszerre tudja érzelemmel és humorral életre kelteni a modern világ spleenjétől szenvedő, magányos főhőst, akinek mindene megvan, csak érezni képtelen.

## VIRTUÁLIS KÖZÖSSÉG

A nagysikerű Netflix sorozat, a *Making a Murderer* óta egyre népszerűbbek a valódi bűnügyi eseteket tárgyaló dokumentumfilmek. 2014-ben, Wisconsinban két tizenkét éves fiatal követett el súlyos bűncselekményt. A lányok az erdőbe csalták és 19 kézzúrúval megsebesítették barátjukjukat, majd a sorsára hagyták. Az áldozat csodával határos módon túlélte a támadást. Az eset a vallomások után vált igazán hátborzongatóvá: kiderült, hogy a gyerekek egy Slendermannek nevezett internetes mém sugallatára cselekedtek. A két lány, Anissa és Morgan, nem csak meg volt győződve arról, hogy az internetes legendákban élő, gyerekekre vadászó szörny valóban létezik, de hittek, hogy csak úgy menekülhetnek meg előle, ha áldozatot mutatnak be neki egy barátjuk meggyilkolásával.

A dokumentumfilmes Irene Taylor Brodsky *Óvakodj Slendermantól (Beware*

*the Slenderman)* című munkájában kísérletet tett a rémtett mögött megbúvó okok értelmezésére. A film – a rendező szavaival – a kortárs internetes kultúra „testamentuma”: sem a démonizálás, sem a dicsőítés nem volt célja. Az aktuális problémát boncolgató dokuban Brodsky a bűnügyi thrillert ötvözi a tényfeltáró újságírással és a családi drámával; így helyett hogy ítélkezze, kérdéseket tesz fel. Aprólékosan mutatja be az eseményeket és széles kontextust ad azok megértéséhez. Skype beszélgetések sorozatában szólatalt meg online folklór kutatókat és pszichológusokat. E szakértői interjúk segítségével érzékelteti, hogy Slendermannek, ennek a 21. századi virtuális mumusnak – akinek történetei képek, horror-videók és mémek formájában terjednek a világhálón – mekkora hatalma van és hogy semmilyen szabály nem létezik a korlátozására. A bíróság értetlenül áll az eset előtt. Az ötletes mémek sokszorozódnak, akár csak egy vírus. Az evolúció géneközpontú megközelítéséről híres biológus Richard Dawkins a mémet egyenesen „az elme vírusaként” definiálja: Slenderman „megfertőzte” az internetet. Végül a lányokat is beszippantja a mémgyár: Slenderman rajongók által készített rajzok terjednek rólok a legendát tovább terjesztő fórumokon. Nem csak hogy veszélybe sodorta, de teljes mértékben felemésztette őket a virtuális horrortörténet.

## KIREKESZTŐ KÖZÖSSÉG

Daryl Davis speciális hobbinak hódol: Ku-Klux-Klan talárok gyűjt. A különös kollekció minden egyes darabja szimbolikus jelentőségű. Maguk a tagok adták a gyűjtőnek, annak emlékére, hogy kiléptek a rasszizmusáról hírhedt társaságból a Davis-szel folytatott beszélgetés hatására. Az afroamerikai férfit azóta barátjuknak tekintik.

Matthew Ornstein *Szándéktalan udvariasság: Daryl Davis, Rassz & Amerika (Accidental Courtesy: Daryl Davis, Race & America)* című filmjének mottójául szolgáló „Hogy gyűlölhetsz, ha nem is ismered?” kérdés ösztönözte Davist a KKK tagok felkeresésére. A rendező saját elmondása szerint ő maga is alábecsülte mennyire aktívan jelen van a Ku-Klux-Klan csoport még ma is Amerikában. Davis gyűjtőszendélye – mely egyszerre személyes passzió és társadalmi aktivizmus – rámutat, hogy



mekkora szakadék húzó-  
hat az ideológiai meggyő-  
ződés és a személyes em-  
beri kapcsolatok valósága  
között. A film legfigyelemreméltóbb  
eszköze a főszereplő által felkínált  
nézőpont. Davisnek nincs semmilyen  
különleges technikája, vagy fortélya,  
ami más embernek ne lenne (talán  
csak a végtelen türelme). Egyszerűen  
csak hajlandó komoly erőfeszítést ten-  
ni arra, hogy meghallgassa egy másik  
ember véleményét.

Matthew Ornstein dokumentumfilmjé-  
ben helyet kapnak olyan nemrég történt  
– a téma szempontjából megkerülhetet-  
len események – mint Michael Brown  
meggyilkolása Fergusonban (a 18 éves  
fekete fiatait 2014 augusztusában egy  
fehér rendőr lötte le és a gyilkosság tisztá-  
zatlan körülményei az afroamerikaiak  
megkülönböztetett bánásmódja elleni  
tüntetésekhez vezettek).

Az eset kapcsán Davis a feketék jogai-  
ért harcoló BlackLivesMatter akti-  
vistáit is felkeresi, ők azonban áru-  
lóként tekintenek rá amiért időt tölt  
a fehér szuprematistákkal. A film leg-  
megdöbbentőbb jelenete ez, a valójá-  
ban egy oldalon állók között gyúlt he-  
ves vita, melynek végén az aktivisták  
faképnél hagyják Davist. A jelenet éles  
kontrasztját adja a „másikon oldalon”  
történt nyugodt hangulatban zajló tár-  
salgásoknak. A vetítés utáni közönség-

**„Richard Linklater:**  
Everybody Wants  
Some!!

találkozó megdöbbentő erővel  
érezeltette, hogy mennyire  
érzékeny témát jelenít meg a  
film: a közönség egyik tagjának  
kérdése kapcsán megisméltődött a  
filmben ábrázolt konfliktus.

### BESZIPPANTÓ KÖZÖSSÉG

A dokumentarista Joe Berlinger tényfel-  
táró filmjeiről ismert: az *Elveszett para-  
dicsom* az igazságszolgáltatási rendszer  
hiányosságaira világított rá, míg *Az olaj  
ára* az egyik legnagyobb olajvállalat  
felelősségét kutatta egy természeti ka-  
tasztrófa kapcsán. A *Tony Robbins: Nem  
vagyok a gurud* azonban egy, a rendezőre  
egyáltalán nem jellemző, minden kriti-  
kától mentes reklámfilm Tony Robbins  
nemzetközileg elismert motivációs tré-  
ner munkásságáról. Berlingernek – saját  
elmondása szerint – a „személyiségét  
teljesen átforgató élményben” volt ré-  
sze az egyik kurzus során. Ezt az érzést  
akarta megosztani a közönséggel, így a  
más filmjeire jellemző kritikai attitűd-  
jét feladva, egyfajta „feel good” koncert  
filmet rendezett „csak nem zenével, ha-  
nem emberi érzelmekkel.”

A motivációs tréninget szinte művé-  
szetté fejlesztő Robbins dinamikus és  
megnyerő személyiség. A világ min-  
den pontját bejáró „segíts magadon”  
szemináriumait évente 200 000 em-  
ber látogatja. A hamarosan Netflixen  
elérhető film az egyik kurzusba en-

ged betekintést. A „Rendezvény a Vég-  
zettel” egy hat napos, 5000 dolláros  
workshop Floridában, 2500 résztve-  
vővel. A film teljesen részesévé teszi  
a nézőt a szeminárium eseményeinek.

Robbins „beavatkozásain” véletlen-  
szerűen kiszúr valakit a tömegből. A  
„szerencsés kiválasztottat” (a filmben  
többek között egy drogfüggő apa szere-  
tetéért küzdő fiatal lány, egy gyerekeket  
szexuálisan kihasználó szekta áldozatául  
esett nő, egy öngyilkosság gondolatá-  
val küszködő fiatal férfi) villámgyorsan  
pszichoanalizálja, majd „a tabu szavak  
tudományát” (káromkodás) alkalmazva  
felszólítja a változtatásra. Így például rá-  
parancsol egy nőre, hogy ott a kamerák  
és a tömeg előtt telefonon szakítson a  
barátjával.

A semmiből jött kismember felemelke-  
dése jellegzetesen amerikai történet,  
ami a rajongóinak azt sugallja, hogy nekik  
is bármikor sikerülhet. Robbins töme-  
gekre ható hipnotikus ereje még a szke-  
ptikusok számára is lenyűgöző. Aggasztó  
azonban, hogy a filmben említés sem  
esik a manipulatív hatalom negatívuma-  
iról. A stáb működéséről csak apró rész-  
leteket kapunk. A film rengeteg izgalmas  
kérdést felvethetne a „segíts magadon”  
iparról, vagy arról hogy valójában miben  
rejlik Robbins népszerűsége. Kétkedni  
azonban senkit nem látunk. Még a ka-  
mera is a megbűvölték szemével tekint  
a csodatevő trénerre. •